

brez oknic in prezračnic (predorčekov, skozi ktere zrak pihlja).

V vsaki mlekarnici mora biti, razen sirnega kotla, tudi tehtnica (vaga) za tehtanje mleka in sira, nekoliko lesenih ali kositrenih škafov in skled, posnemalica, platininski korec, trnač, več obodov in sirnih platen, nekoliko desek tiste velikosti kakor so siri, solnica, ščetovi, s katerimi se sol po siru pogloje, dalje toplomer, pinja za maslo in še druga posoda za vodo, sirilo itd. Trnač obstoji po manjših mlekarnicah iz dolgega drogú, na katerem so počez nabiti leseni koli v podobi križa; na koncu ima drog prevotljeno, okroglo desko. Po večih mlekarnicah imajo velike trnače nadelane z roglji iz močnega kotlovnatega drata.

Obodi, ktere po Švici rabijo, so znotraj ali ravni (Ementalski) ali pa žlebat (Grojerski). Po razmeri otočne velikosti so obodi tudi nižji ali višji: od $2\frac{1}{2}$ do $5\frac{1}{2}$ palcev. Stiskajo (prešajo) se z lesenim locnjem; mesto tega dandanašnji rabijo zobčati zatezavnik.

Sirna platna so prav redko tkana, tako da pride na vsak palec platna le 15 niti; tedaj so niti po $\frac{3}{4}$ linije saksebi.

Toplomera ne sme manjkati v nobeni sirarnici, ker le ž njim se vsak čas na tančno zmeri gorkota. Poskuševanje z roko ni zanesljivo: mlekarija lahko zapelje. (Kon. prih.)

Národne stvari.

Omika in pot do nje.

Kaj neki je omika?

Omika je razvitek telesnih in duševnih moči vsakega človeka po svojem stanu: kmeta za poljedelstvo, obrtnika ali rokodelca za obrtnijo, umetnika za razne umetnosti itd. Omika po takem se ne dá meriti po enem vatiji. Al povsod se ima doseči po šolah.

Kakošne šole naj se tedaj osnujejo, da se omika za vsaki stan in za vsaki narod more doseči?

Kmetu zadostuje, enako tudi rokodelcu, da se nauči brati, pisati, računati in še nekterih družih v njegov stan segajočih znanosti, in to hitro, kolikor mogoče, kajti ta dva morata kmalu začeti delati, svojo moč in čas na svojo korist obračati. Da jima je to mogoče, si morata potrebne vednosti po najkrajši poti pridobiti. Ta pot pa je, da se fant v šoli vse v maternem, njemu znanem jeziku uči, ne pa, da se trpinči in mu čas krati z učenjem tujega, njemu neznanega jezika. Še le po naučenju tujega jezika ga učiti za njegov stan potrebnih vednosti, to se pravi „s cerkvijo okoli križa hoditi“, a ne s križem okoli cerkve.

To veljá za večí del kmetiških in rokodelskih otrok. Taki pa, ki so namenjeni, dalje še po svetu se krožiti, se morajo tudi se ve da tujih jezikov učiti, al to naj se stori v ljudskih šolah s posebnim naukom in dalje v viših šolah. Za to je treba večega truda, več časa in več stroškov. Noben pameten človek ne bo tajil resnice, da „kolikor jezikov znaš, za toliko glav veljaš“; al napačno in nepošteno je, zavoljo 5 tacih otrok, ki gredo v srednje šole, 50 drugim kratko pot njihovega učenja zapirati.

Recíte, kar hočete, da ni pravo, kar trdim in kar trdijo z menoj vsi umni ljudje po celem svetu in tudi naši rodoljubi, rečem vam, da vsi tisti, ki nočejo ljudskih šol v maternem jeziku, imajo druge skrivne, narodu sovražne namene.

Dokler se to ne zgodi, da naše ljudske šole stojé na narodni podlagi, se ni naujati ljudskega napredka v

omiki, in kdor temu nasproti ravná, on ni prijatelj ljudstva, temveč njegov najhujši, najnevarniši sovražnik; on mu zavira pot do omike, pot do blagostanja, ga zavračuje v tujčevo sužnost in mu krati narodne pravice. Toraj ogibajte se tacih ošemljenih ljudi; oni delajo na vašo pogubo, na vaše vničenje!

Politične stvari.

Kako bivši minister dr. Schöffle pojasnuje politiko ministerstva Hohenwartovega.

(Dalje.)

Ali je mar to resnica, da je ministerstvo Hohenwartovo nameravalo oškodovati ravnopravnost in varnost nemškega naroda? Nikakor ne! Čisto nemške dežele bi po tem, da se deželnim zborom izroči postavodajstvo šolstva itd., bile še tem bolj zavarovane v svojih narodnih pravicah, ko bi se kedaj utegnili primeriti, da v državi zbor pride slovanska večina. V deželah z mešanimi narodi, kakor na Tirolskem, Štajarskem in Koroškem, je večina naroda nemška; tukaj bi se mogla sila goditi le Italijanom in Slovanom, ne pa Nemcem. Na Českem in Moravskem, to je res, so Nemci v manjšini; al njim je vlada po pogajanji z voditelji Českega naroda zagotovila „beli list“, na ktere ga bi bila mogla nemška manjšina zapisati, kar hoče, da se Nemcem zatrdi vsaka pravica, samo proti temu pogoju, da ravno tako se zatrdi vsaka pravica Čehom v tistih okrajih, kjer so Nemci v večini. Se li to pravi Nemce tlačiti? Tudi od Českega deželnega zbora izdelani načrt narodnostne postave, ki bi se bila po željah Nemcev še dala prenarediti, ne kaže nikjer oškodovane pravice manjšinske. Recíte, ali se na svetu nahaja kje kaj enacega, da bi narodna večina prostovoljno ponujala manjšini taka poročstva? Bodite vendar enkrat pošteni in recíte, da ne zaradi tega, da se je žalila pravica Nemcem, se je vzdignil tak strašanski hrup o „Nemcem sovražnem“ ministerstvu Hohenwartovem, ampak vzdignil se je samo zato, ker ni dalo žaliti narodnih pravic Slovanom.

Stanovitno prijazne razmere Avstrije do Nemškega cesarstva — vsaj si Avstrije vendar ne morem za zmirom misliti kot podložnico (vazalko) Nemčije — pa tudi niso bile v nobeni nevarnosti, marveč bi prijaznim tem razmeram še veliko trdnjše podlaga bila se položila v Avstriji s tem, da bi se bil vedni boj med posamesnimi narodi pomiril. Če nova Nemčija res pošteno misli za Avstrijo, in si je noče niti podložnice narediti niti je popolnoma razdijati, no! potem bi jej bila Avstrija, po programu leta 1871. osnovana, postala varna in prijateljska soseda. Upravičenih „zdihljejev“ ne bi bila Nemčija nikoli slišala, Nemški narodnosti ne bi se bilo nič žalega zgodilo. Da so se v nekterih krajih prepovedale z mago Prusov slavlne svečanosti, moralo se je to zgoditi zato, da se niso razdražili drugi narodi, ki z Nemci skupaj bivajo; vlada je storila tedaj le najprostejšo svojo policijsko dolžnost.

Tudi se je ministerstvu Hohenwartovemu očitalo, da je državno edinstvo Avstrije na kose hotelo razdijati. Čudno je to, da je vekála o tem najglasnejše tista mala pa zelo jezična stranka, ktera z največim veseljem pričakuje razrušenja Avstrije, da bi potem hitela v ono deželo, po kateri se jej tako zelo toži, da celó v gosposki zbornici se je v neki vehlavem momentu čul glas domotožnosti. Še bolj smešno pa je enako očitaje v ustih tistih ljudi, ki občudujejo leta 1867. stvarjeni, sicer od ministerstva Hohenwartovega spoštovani dvalizem Avstrijske monarhije. Dobro!